

DAGENS FRÅGOR

Dimbildning pågår

För närvarande sker något slags desinformation från regeringshåll i försvarsfrågan. Envist upprepas påståendet att underlaget varit bristfälligt och att man inte haft en ananring om hur illa det var ställt. Försvarets myndigheter kan inte räkna eller också försöker de lura politikerna.

Att ekonomiska kalkyler alltid är osäkra borde inte komma som någon överraskning. I själva verket planerade försvarsmakten på 70-talet in reserv för fördyringar. När regeringen upptäckte det kammade man hem reservpotten och förbjöd reservplanering. Detta ledde till att planerna i stället packades fulla på det sätt som nu fördöms som orealistiskt.

Den kritik som kan riktas mot ÖB:s planering genom åren är att han alltför beskedligt anpassat sig till de politiska signalerna. Den konsekvensbeskrivning han gjorde 1970 fullföljdes inte trots att alla kommande försvarsbeslut innebar reellt sänkt försvarskraft. Den totala urholkningen kan i 1987 års försvarsbeslut uppskattas till 10 miljarder per år eller ca 80 miljarder sedan 1972.

Detta faktum kunde försvarskommittén lätt inhämta i den utredning den själv beställde om försvarspolitikerna under efterkrigstiden.

Och sunt ekonomiskt förnuft kan säga en politiker att ett företag som inte ökat sin omsättning ett öre på 15 år måste ha förlorat marknadsandelar och vara konkursmässigt.

Inget politiskt parti kan svära sig fritt från en politik som inneburit en halvering av försvaret samtidigt som vi konstaterat

att vår strategiska betydelse ökat och att vårt område utsätts för närgånget intresse.

Men låt gå för dimbildning om den avser att maskera en rejäl reträtt. Det är viktigare att få mera pengar till försvaret än att värna om prestige hos ÖB:s planerare.

Värre är det om o- och halvsanningar avses som ursäkter för fortsatt nedrustning. Även om nu till äventyrs försvarsstaben vore inkompetent och/eller ohederlig skall väl regeringen inte straffa nationen genom minskad säkerhet.

Sverker Åströms förhoppningar

Det är lättförklarligt, att utvecklingen i Sovjetunionen har väckt förhoppningar i länder som Estland och Lettland, stater som för inte så länge sedan var fria tills de med våld inkorporerades med Sovjetunionen. Ökad frihet måste ju innebära ökad frihet också i Estland, och kanske fullständig frihet. Ökat inflytande inom styrelsen i Sovjetunionen kan kanske innebära fullständig självstyrelse i Lettland. Hoppas kan man ju alltid, men hur är det med verkligheten?

"Estland vill ha besök" hette det i en tidningsrapport i början av november, och besökaren skulle vara Sveriges utrikesminister Sten Andersson. Från UD sändes omedelbart ut ett beriktigande. Vår utrikesminister är inbjuden att komma till Moskva någon gång nästa år. Det innebär inte att han skall göra ett officiellt besök i de baltiska staterna. Själv med-

delade han snart därefter att han ville resa dit, privat kan man förmoda.

Men diplomatiens vägar är många. I SvD uppträdde några veckor senare förre ambassadören Sverker Åström med en stor artikel. Han är pensionerad och uttalar sig alltså inte officiellt, men hans erkänt framstående yrkesskicklighet förenad med hans nära förbindelse med regeringspartiet gör att man måste försöka ta honom på allvar hur svårt det än kan vara. Nu har visserligen myndigheterna i Moskva dels strukit under, att Sovjetunionen är ett land och att det inte tänker lösa upp sig i sina beståndsdelar. Dels har man låtit förstå, att diplomatin sköts från Moskva och inte från några andra regeringar än från den som finns där. Åström har inte låtit sig förskräcka. Han är optimist och han är troende. I *Balticum* vill man på längre sikt enligt honom bygga en marknadssocialism, som lånar drag av Lenins NEP-politik "och den svenska modellen". Vi bör ställa upp, skriver Åström. Tanken att Sverige skulle skicka ut en handfull eller flera socialdemokratiska ekonomer för att förändra och förbättra Sovjetunionens ekonomiska system, är betagande men kanske dock något överklig.

På det rent diplomatiska området finner Åström något alldeles nytt. Någon form av officiell representation i *Balticum* bör inrättas, även om uppgiften är svår. Kanske bör man använda konsulat. Frågan om upprättande av baltiska konsulat i Sverige bör då också övervägas.

Åström vet ju, att varje konsulat lyder under sin egen ambassad i det land, där det fått tillstånd att etableras. De baltiska konsulaten kommer alltså med de förutsättningar som råder och som understrukits ovan att lyda under Sovjetunionens

ambassadör i Stockholm. "Det krävs realism och fantasi hos våra politiker", skriver Åström, om hans förhoppningar skall kunna realiseras. Därtill krävs ett obetingat hävdande av en självständig svensk utrikespolitik i neutralitetens tecken, tillägger han. Med andra ord. Vi skall avstå från att engagera oss i EG och då kan vi hoppas att få flera sovjetiska konsulat, utklädda som baltiska, i full tjänstgöring i Sverige.

De svenska kontakterna med de baltiska republikerna måste buggas ut. Men det måste ske på rätt sätt.

Folkdemokrati?

I LO-Tidningen, nr 43/1988, den 28 oktober, skrev signaturen Turpo tve tydligt om socialismen. Å ena sidan "borde vi utan större vanda kunna skiljas från begreppet socialism" eftersom "dessvärre alltjämt hela folk är slavar i regimer som kallar sig socialistiska". Han (eller hon) skriver också med en formulering som Churchill nog inte skulle ha skämts för att "i Sovjet, Öststaterna, Kina och andra länder har under årens lopp miljoner människor i arbetsläger, fängelser eller framför arkebuseringsplutonerna dött med en förbannelse över socialismen på sina läppar."

Å andra sidan "innebär ju socialismen för oss socialdemokrater en högre form av demokrati".

En högre form av demokrati? Man borde kanske kalla det folkdemokrati?

Europas nutida Stalin

Medan diktaturerna faller i tredje världen och perestrojkan skakar Sovjetunionen hotar en kulturförödelse av sedan andra världskriget icke skådat slag mitt i hjärtat av Europa.

Det är diktaturfamiljen Ceaucescu som vill förvandla rumänerna till enhetliga kommunistiska medborgare. Avvikelser och kulturella särarter skall inte tillåtas.

Den familj- och kulturgemenskap som kunnat övervintra i Rumäniens gamla bondegemenskap skall utplånas. Innevånarna i 8 000 bondbyar skall "systematiseras" i 600 s k agroindustriella centra.

Den rumänska befolkningen har det redan i dag eländigt. Det råder brist på nästan allting. Maten är ransonerad. Värme och vatten tillhandahålles bara vissa tider — främst på natten. De små privata odlingslotterna bidrar till att folket inte lider direkt nöd. Men nu skall även detta slås sönder. Traktorer skall jämna marken där byarna stått och med tvångsarbete skall nya bostäder skapas.

Detta sker i den vetenskapliga marxismens namn. Det är fråga om "systematisering". När byar utplånas, en kultur för-

störs och människor tvingas in i hyreskaserner är det fråga om en vetenskaplig systematisering. Det som sker i Rumänien är ett ohyggligt exempel på hur dogmer kan användas av härskare till att föra en omänsklig politik.

De etniska minoriteterna i Rumänien drabbas hårdast. Deras kulturella särart lär knappast överleva systematiseringsprogrammet.

Det som nu sker och hotar att ske i Rumänien strider mot alla demokratiska och humanitära värderingar. Det strider mot internationella konventioner som Rumänien anslutit sig till. Det europeiska och internationella samfundet måste reagera och därmed söka förmå Rumänien att ändra sin politik.

Övergreppen i Rumänien har diskuterats i Europarådet och i Europaparlamentet av parlamentariker. Nu måste frågan upp i FN.

Det faktum att det kan vara svårt att få FN-maskineriet i rörelse är inte skäl nog att avstå från att försöka. Sverige tar från årsskiftet plats i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Det bör stå på Sveriges dagordning för detta arbete att verka för att en särskild rapportör tillsätts för att undersöka situationen för de mänskliga rättigheterna i Rumänien.